

Universiteit Utrecht

Oudercommunicatie over seksuele gedragingen en
risico's met meisjes in relatie tot ongeplande
zwangerschap bij meisjes

Masterthesis Jeugdstudies

Naam: Rushlene Geerman

Studentennummer: 3366898

Thesisbegeleider: Regina van den Eijnden

Instelling: Universiteit Utrecht

Datum: 21/06/2013

Abstract

Dit onderzoek richt zich op de relatie tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en seksuele risico's, en een ongeplande zwangerschap bij meisjes. Er is ook onderzocht of deze relatie gemedieërd wordt door kennis van seksuele gedragingen en seksuele risico's bij meisjes. Deze studie is uitgevoerd onder meisjes in de leeftijdscategorie 12- 18 jaar, die deelgenomen hebben aan het 'Seks onder je 25ste' onderzoek van Rutgers WPF. De respondenten hebben een digitale vragenlijst ingevuld over een breed scala aan seksualiteit gerelateerde thema's. De resultaten van de huidige cross-sectionele studie laten zien, dat er geen verband is tussen ouder-kind communicatie en een ongeplande zwangerschap bij meisjes. Er is ook geen verband gevonden tussen kennis van seksuele gedragingen en risico's en een ongeplande zwangerschap. Er werd wel een positief verband gevonden tussen ouder-kind communicatie en de kennis van seksuele gedragingen en risico's bij meisjes. De richting van dit verband is echter onbekend. Vanwege het grote aantal meisjes, dat de vraag over zwangerschap heeft overgeslagen, is ook bekeken of de resultaten veranderen als missende waarden als ongeplande zwangerschap gecodeerd worden. Uit die analyse komt naar voren, dat het verband tussen ouder-kind communicatie en ongeplande zwangerschap dan wel significant is. Het verband tussen kennis van seksuele gedragingen en risico's blijft ook bij deze analyses niet significant.

Introductie

De adolescentie wordt gekenmerkt door groei en ontwikkeling, ook op het terrein van seksualiteit. Alhoewel seksuele ontwikkeling een levenslang proces is, komt de ontwikkeling op deze leeftijd in een stroomversnelling. Veel adolescenten maken enorme veranderingen door op seksueel gebied (De Graaf, Vanwesenbeeck, Woertman & Meeus, 2009). Op 17-jarige leeftijd heeft de helft van de jongeren wel eens geslachtsgemeenschap en/of orale seks gehad (Rutgers WPF, 2012). Het begin van een actief seksueel leven brengt echter ook een aantal gezondheidsrisico's met zich mee, waaronder het risico op seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's) en een ongewenste zwangerschap. Wat betreft de kennis is van jongeren over seksualiteit, voortplanting en soa's is het volgens Rutgers WPF op een aantal punten matig (Rutgers WPF, 2012). Anticonceptie- en condoomgebruik onder jongeren in Nederland is hoog in vergelijking met andere Westerse landen (Gabhainn et al., 2009, zoals vermeld in Rutgers WPF, 2012).

Ouder-kind communicatie en ongeplande zwangerschap

Zowel jongens als meisjes geven aan wel eens met hun ouders over seksualiteit te praten. Deze gesprekken gaan vooral over verliefdheid en relaties: 78% van de jongens en 88% van de meisjes praat hier wel eens of vaker met hun ouders over (Rutgers WPF, 2012). Uit de literatuur komt naar voren dat ouder-kind communicatie een beschermend effect heeft op een ongeplande zwangerschap bij meisjes. De resultaten van twee studies laten zien, dat de communicatie met ouders over seksuele gedragingen en risico's een belangrijke rol speelt in het seksuele gedrag van hun kinderen (Coley, Votruba-Drzal, & Schindler, 2009; Hacker, Amare, Strunk & Horst, 2000). Uit deze studies komt naar voren, dat hoe vaker jongeren met hun ouders praten over seksuele gedragingen en risico's, hoe later jongeren beginnen met seks. Daarbij beschermen deze jongeren zich beter tegen soa's en ongewenste zwangerschappen dan jongeren die niet met hun ouders over seksuele gedragingen en risico's praten (Coley et al., 2009; Hacker et al., 2000). Dit wordt ook beschreven in het onderzoek van Eisenberg en collega's (2006). Hieruit komt naar voren, dat ouders een belangrijke rol spelen als de primaire seksuele opvoeders van hun kinderen. Meer focus op ouder-kind communicatie met hun kinderen als een middel om seksueel risicogedrag onder jongeren te

verminderen zou verschillende voordelen kunnen hebben boven andere traditionele benaderingen¹ (Jaccard et al., 2002, zoals vermeld in Eisenberg et al., 2006).

Meerdere studies rapporteren echter, dat zowel ouders als kinderen enige problemen hebben ervaren met betrekking tot het praten over seks met elkaar. Ouders voelen zich niet altijd comfortabel bij dit thema en jongeren willen hier vaak niet met hun ouders over praten (Ogle, Glasier, & Riley, 2008; Hacker et al., 2000; Sneed, 2008).

Tot slot komt er uit het onderzoek van Hacker en collega's (2000) naar voren dat jongeren een ongeplande zwangerschap zien als het gevolg van verschillende kwesties, waaronder een gebrek aan communicatie van ouders met hun kinderen over seks.

Op basis van de bovenstaande literatuur wordt in deze studie de volgende hypothese getoetst: *De communicatie van ouders met hun kinderen over seksuele gedragingen en risico's heeft een beschermend effect op de kans op een ongeplande zwangerschap bij meisjes.*

Ouder-kind communicatie en kennis

In veel gevallen gaan ouders ervan uit dat hun kinderen kennis over de lichamelijke en emotionele aspecten van seksualiteit verkrijgen via de lessen over seksuele voorlichting op school en dat de ouders daarbij slechts een ondersteunende rol hebben (Hyde, Carney, Drennan, Butler, Lohan, & Howlett, 2010). Uit het onderzoek van Hacker en collega's (2000) komt naar voren, dat jongeren van mening zijn, dat meer informatie over zwangerschap en anticonceptie en communicatie met hun ouders over dit onderwerp helpen bij het voorkomen van een (ongeplande) zwangerschap. Het is dan ook belangrijk, dat preventieprogramma's zich meer gaan richten op het betrekken van ouders bij de seksuele opvoeding van hun kinderen, het verbeteren van het ouder-kind communicatie over dit onderwerp en de stimulatie van ouders en hun kinderen om vaker dit thema met elkaar te bespreken (Hacker et al. 2000).

Uit meerdere onderzoeken komt naar voren dat via verschillende handelingen ouders indirect invloed kunnen hebben op het seksueel gedrag van hun kinderen. Parkes en collega's (2011) en Coley en collega's (2009) beweren, dat ouders via communicatie invloed kunnen hebben op de seksuele normen en opvattingen van adolescenten en daarmee op de kennis van seksuele gedragingen en risico's, evenals op het vormen van vaardigheden voor het omgaan met seksuele situaties. Vóór de puberteit krijgen kinderen de meeste informatie van hun ouders. Daarnaast is de school een belangrijke informatiebron. Kennis is dan ook sterk

---

¹ Met de traditionele benadering worden pogingen bedoeld om seksuele onthouding te bevorderen.

afhankelijk van het ‘seksuele klimaat’ waarin iemand opgroeit (De Graaf, Neelman & de Haas, 2009). Hieruit kan afgeleid worden, dat hoe meer ouders met hun kinderen praten over seksuele gedragingen en risico’s, omdat zij openheid met betrekking tot dit thema hanteren, hoe meer kennis jongeren over seksuele gedragingen en risico’s hebben. In de huidige studie wordt daarom de volgende hypothese getoetst: *Ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico’s heeft een positief effect op de kennis van jongeren over seksuele gedragingen en risico’s.*

Kennis en ongeplande zwangerschap

“Ignorance is not bliss. . . . Children who know more, whose parents have taught them about these things, or if they’ve learned it at school, are far less likely to engage in early sexual activity. And if they do, they’re far more likely to be responsible, to use appropriate methods of contraception or control. It’s the children who have not had this kind of education who get in trouble.” [Joycelyn Elders, de voormalige Amerikaanse Surgeon Generaal; interview in Progressive, maart 1995] (Oettinger, 1999).

De informatie die jongeren over seksualiteit en anticonceptie verkrijgen vanuit school en thuis is doorgaans beperkt tot technische informatie² en waarschuwingen (‘vrij veilig’) (de Neef & van Dijk, 2010). In gezinnen waar seksualiteit en anticonceptie niet besproken worden of waar een taboe heerst ten aanzien van deze onderwerpen, kan het voor jongeren moeilijker zijn om toegang te krijgen tot betrouwbare informatie (de Neef & van Dijk, 2010). Jongeren zijn dan aangewezen op andere, vaak minder betrouwbare informatiebronnen, zoals peers. Hierdoor kunnen cultuurgebonden misvattingen en angsten rondom anticonceptie(gebruik) blijven bestaan en zelfs versterkt worden (De Neef & van Dijk, 2010). Daarnaast kunnen zij door het ervaren taboe op (praten over) seksualiteit en anticonceptie belemmerd worden in het aanschaffen, inplannen, bespreken en toepassen van anticonceptie (De Neef & van Dijk, 2010). De Neef & van Dijk (2010) suggereren tevens, dat er winst te behalen is als zowel jongens als meisjes zo volledig mogelijke informatie krijgen over de verschillende anticonceptiva (De Neef & van Dijk, 2010).

Uit de review van Kotchick, Shaffer, Forehand & Miller (2001) komt naar voren, dat meer kennis over seksuele gedragingen en risico’s in het algemeen gerelateerd is aan minder

---

² Met technisch informatie wordt de informatie bedoeld, die kinderen verkrijgen via de (social) media (onder andere internet, televisie, radio).

seksuele ervaringen en veiligere seksuele handelingen. In deze review is nagegaan of er een verband is tussen de kennis over het nemen van seksuele risico's en de gevolgen ervan. De resultaten geven echter een tegenstrijdig beeld. Uit de review komt naar voren, dat vijf van de tien meegenomen studies concluderen, dat er een positief significant verband bestaat tussen meer kennis over seksueel risicogedrag en preventie en zich beter beschermen tegen seksuele risico's. Daarnaast laten die studies zien, dat de hoeveelheid kennis over seksueel risicogedrag en preventie gerelateerd is aan minder seksuele partners (Kotchick et al. 2001). Daarnaast vonden de onderzoekers in vier van de tien studies geen verband tussen kennis over seks en seksueel risicogedrag. Eén van de studies heeft zelfs een positief verband tussen kennis over seks en seksueel risicogedrag gerapporteerd. Bij dit onderzoek vonden ze, dat meer kennis over seksueel risicogedrag en in het bijzonder kennis over het risico op HIV gerelateerd is aan meer seksueel risicogedrag (Kotchick et al. 2001). Deze laatste studie vond echter plaats onder een groep adolescenten, die middelen misbruikten waardoor de steekproef als niet representatief kan worden beschouwd. Daarom wordt verwacht dat deze relatie niet in het huidige onderzoek wordt gevonden. Naar aanleiding van bovengenoemde resultaten uit de literatuur, wordt verwacht dat het hebben van kennis over seksuele risico's en seksuele gedragingen de kans op een ongeplande zwangerschap verminderd. In het huidige onderzoek wordt de volgende hypothese getoetst: *Kennis van meisjes over seksuele gedragingen en risico's heeft een beschermend effect op ongeplande zwangerschap bij meisjes.*

Ouder-kind communicatie, kennis en ongeplande zwangerschap

Ouders kunnen een belangrijke rol spelen in de seksuele socialisatie van hun kinderen, door hun op te leiden, door te praten met jongeren over seksualiteit en door gedragingen gericht op zwangerschapspreventie en het voorkomen van HIV te versterken. (Beckett, Elliott, Martino, Kanouse, Corona, Klein & Schuster, 2010).

In een review uit 1998 voor de 'National Campaign to Prevent Teen Pregnancy' merkte Miller op dat "Misschien de meest duidelijke conclusie die uit deze studie getrokken kan worden is dat er geen eenvoudig, direct verband bestaat tussen ouder-kind communicatie en tienerzwangerschap" (Miller, 1998, zoals vermeld in Eisenberg et al., 2006). Er is naar voren gekomen dat kennis een invloed kan hebben op een ongeplande zwangerschap bij meisjes. Het directe verband tussen kennis over seksuele gedragingen en risico's en een ongeplande zwangerschap zal worden getoetst, maar er wordt verwacht, dat kennis ook een medieërende rol speelt in de relatie tussen ouder-kind communicatie en een ongeplande zwangerschap. Daarom wordt in het huidige onderzoek de volgende hypothese getoetst: *De*

kennis van meisjes over seksuele gedragingen en risico's heeft een medieërend effect op de relatie tussen ouder-kind communicatie en een ongeplande zwangerschap bij meisjes.

Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te verkrijgen in het verband tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en een ongeplande zwangerschap bij meisjes. Verder beoogt dit onderzoek na te gaan of kennis over seksuele gedragingen en risico's een medieërende rol speelt in de relatie tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en een ongeplande zwangerschap bij meisjes. De onderzoeksvraagstelling die in dit onderzoek centraal staat, luidt: *Wat is de relatie tussen de communicatie van ouders met hun kinderen over seksuele gedragingen en risico's en een ongeplande zwangerschap bij meisjes? En wordt deze relatie gemedieërd door de kennis van meisjes over seksuele gedragingen en risico's?*

Methode

Procedure & steekproef

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, is gebruik gemaakt van de data, die in 2012 door de Rutgers WPF voor het onderzoek van ‘seks onder je 25ste’ verzameld zijn.

In dit onderzoek werd met behulp van het trekken van een steekproef 10.000 jongeren tussen de 12 en 25 jaar in Nederland geselecteerd. De respondenten tussen de 12 en 16 jaar werden geworven via 43 scholen voor voortgezet onderwijs. De respondenten tussen de 17 en 25 jaar werden via aselecte steekproeven uit de gemeentelijke basisadministratie (GBA) van 55 gemeenten geselecteerd. De respondenten hebben een digitale vragenlijst ingevuld bestaande uit vragen over een breed scala aan seksualiteit gerelateerde thema's. De vragenlijst werd ingevuld door bijna 8000 jongeren, die als representatief kunnen worden beschouwd voor jongeren in Nederland tussen de 12 en 25 jaar.

Het huidige onderzoek richt zich op meisjes tussen de 12 en 18 jaar ($n= 2241$).

Tabel 1 toont de demografische kenmerken van de steekproef.

Tabel 1

Demografische statistieken van de cross-sectionele steekproef.

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Leeftijd	2241	15.73	1.778
	<i>N</i>	%	
Etniciteit	2241	100	
Autochtoon	1756	78.4	
Allochtoon	484	21.6	

Meetinstrumenten

Ouder-kind communicatie

Ouder-kind communicatie werd gemeten met de volgende vraag: Praat je met je ouder(s) over de volgende onderwerpen? De onderwerpen zijn: verliefdheid en relaties (verkering); dingen die je graag doet of wilt doen op het gebied van seks; dingen die je niet wilt doen op het gebied van seks; wat je moet doen om zwangerschap te voorkomen; wat je moet doen om geen soa te krijgen; wat je moet doen om geen vervelende seksuele ervaring te krijgen en

homoseksualiteit. Antwoorden werden gegeven op een 5-punten likertschaal, waarbij 1= nooit en 5= altijd. De zeven bovengenoemde items zijn samengevoegd om de variabele ouder-kind communicatie aan te maken. Een hoge score duidt op meer communicatie tussen meisjes met hun ouders over onderwerpen gerelateerd aan seksualiteit.

Kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes

Kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes werd aan de hand van acht uitspraken gemeten, waarop de deelnemers "juist", "onjuist" of "ik weet niet", konden antwoorden. Deze zijn: een meisje kan zwanger worden als de jongen tijdens geslachtsgemeenschap niet klaarkomt; de pil verkleint de kans dat je HIV of een andere soa oploopt; als je je na geslachtsgemeenschap goed wast, loop je minder snel HIV of een andere soa op; als je geen (lichamelijke) klachten hebt, kun je toch een soa hebben; er zijn soa's waarvan meisjes later geen kinderen meer kunnen krijgen; als je de pil slikt, kun je later geen kinderen meer krijgen; bij de eerste geslachtsgemeenschap bloedt een meisje altijd en de meeste soa's gaan vanzelf over. De antwoorden zijn gehercodeerd in 1= fout en 2= goed. De acht bovengenoemde items zijn samengevoegd om de variabele kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes aan te maken. Een hoge score duidt op meer kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes.

Ongeplande zwangerschap(pen)

Ongeplande zwangerschap(pen) werd gemeten door twee items. Ten eerste: ervaring met zwangerschap de laatste 12 maanden. Dit item is gehercodeerd in 0= nee en 1= ja. Het tweede item bevat de vraag: Was deze zwangerschap gepland?/Waren deze zwangerschappen gepland. Deze twee items zijn samengevoegd om de variabele ongeplande zwangerschap aan te maken. De antwoorden hierbij zijn 0= ja en 1= nee. Een ja betekent dat de zwangerschap gepland was en een nee betekent dat de zwangerschap ongepland was.

Statistische analyse

Omdat de variabele 'on geplande zwangerschap' en 'etniciteit' nominale variabelen zijn, zijn de correlaties berekend aan de hand van Spearman's Rho. De correlaties van de overige variabelen zijn berekend aan de hand van Pearson's R.

Er zijn verschillende manieren om een model te analyseren, maar er is hier gekozen om te werken met de vier stappen van Baron en Kenny (1986). Baron en Kenny geven aan, dat er vier stappen onderscheiden worden. Bij de eerste stap zal gekeken worden of er een

significante relatie tussen de onafhankelijke en de afhankelijke variabele bestaat (Schiere, 2011). De tweede stap bestaat uit het onderzoeken of de relatie tussen de onafhankelijke variabele en de mediator significant is. Ten derde zal er gekeken worden of de relatie tussen de mediator en de afhankelijke variabele significant is als de onafhankelijke variabele meegenomen wordt (Schiere, 2011). Als laatste zal bij de vierde stap gekeken worden of de relatie tussen de onafhankelijke en de afhankelijke variabele verminderd wordt als er gecontroleerd wordt voor de mediator (Schiere, 2011).

Hypothese 1, waar we verwachten dat ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's een verband heeft met een ongeplande zwangerschap, wordt getoetst met behulp van een logistische regressieanalyse.

Hypothese 2 waar we verwachten dat ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's een verband heeft met kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes wordt getoetst met behulp van een lineaire regressieanalyse.

Hypothese 3, waar we verwachten dat de kennis van meisjes over seksuele gedragingen en risico's een verband heeft met een ongeplande zwangerschap bij meisjes, wordt met behulp van een logistische regressieanalyse getoetst.

Resultaten

Beschrijvende statistieken

Van de meisjes rapporteert 1.2% ($N= 28$) één of meerdere keren ervaring met zwangerschap te hebben gehad in de afgelopen 12 maanden. Deze vraag werd door 6.5% ($N=146$) van de meisjes niet ingevuld. In Tabel 2 is te zien, dat van de 28 meisjes die zwanger waren, er 23 gevallen (83%) waren van een ongeplande zwangerschap en 5 gevallen (17%) van een geplande zwangerschap. In Tabel 3 zijn de beschrijvende statistieken van ouder-kind communicatie en kennis van seksuele gedragingen en risico's bij meisjes weergegeven. Ouder-kind communicatie is relatief laag ($M=13.49$) en kennis van seksuele gedragingen en risico's bij meisjes blijkt relatief hoog te zijn ($M=13.69$).

Tabel 2

Beschrijvende statistieken van geplande zwangerschap bij meisjes

	<i>N</i>	<i>%</i>
<i>Heb je ervaring gehad met zwangerschap de laatste 12 maanden?</i>		
Nee	2067	92.2
Ja, één keer	23	1.0
Ja, meerdere keren	5	0.2
Niet ingevuld	146	6.5
Totaal	2241	100.0
<i>Was/Waren de zwangerschap(pen) gepland?</i>		
Geplande zwangerschap	5	17
Ongeplande zwangerschap	23	83

Tabel 3

Beschrijvende statistieken van ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en kennis van seks bij meisjes

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>
Ouder-kind communicatie	2157	13.49	6.192	7.00	35.00
Kennis van seks bij meisjes	2241	13.69	2.029	8.00	16.00

Correlaties

De resultaten van de correlaties tussen de onderzoeksvariabelen zijn te zien in Tabel 4. Er is een positief verband te zien tussen ouder-kind communicatie en kennis van seksuele gedragingen en risico's bij meisjes, wat inhoudt dat een hogere mate van ouder-kind communicatie samenhangt met een hogere mate van kennis over seksuele gedragingen en risico's. Er is ook een positief verband te zien tussen ouder-kind communicatie en leeftijd, wat betekent dat een hogere mate van ouder-kind communicatie samenhangt met een hogere leeftijd van het kind. Verder zien we een negatief verband tussen ouder-kind communicatie en etniciteit. Dit verband betekent dat ouder-kind communicatie afhangt van etniciteit.

Allochtone meisjes hebben significant minder ouder-kind communicatie over dit onderwerp dan autochtone meisjes. Er is ook een positief verband te zien tussen kennis van seksuele gedragingen en risico's en leeftijd. Dit houdt in dat oudere meisjes meer kennis hebben van seksuele gedragingen en risico's dan jonge meisjes.

Omdat geen van de variabelen met zowel de onafhankelijke als de afhankelijke variabele correleert, kunnen we concluderen, dat er in dit onderzoek geen sprake is van confouders. Daarom zijn er geen controlevariabelen meegenomen in de analyses.

Tabel 4*Correlatiematrix*

	1	2	3	4	5
1. Zwangerschap	1.000	-	-	-	-
2. Ouder-kind communicatie	-.360	1.000	-	-	-
3. Kennis van seksuele gedragingen en risico's	-.113	.266**	1.000	-	-
4. Leeftijd	-.111	.259**	.452**	1.000	-
5. Etniciteit	-.098	-1.26**	-.061**	.125**	1.000

Note. Correlaties met zwangerschap en etniciteit zijn berekend met de Spearman's Rho en de overige variabelen zijn berekend met Pearson's R.

* $p < .05$.   ** $p < .01$.   *** $p < .001$.

Het verband tussen ouder-kind communicatie en ongeplande zwangerschap bij meisjes

Uit de logistische regressieanalyse kwam naar voren, dat er geen significante verband is tussen ouder-kind communicatie en een ongeplande zwangerschap. Ouder-kind communicatie is dus geen voorspeller van een ongeplande zwangerschap bij meisjes. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 5 (Model 1). Er zijn veel missende waarden ($n=146$) op de variabele ongeplande zwangerschap. Dit zou kunnen verklaren waarom er geen significante relatie is gevonden tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en een ongeplande zwangerschap bij meisjes. De items over zwangerschap kunnen door leerlingen als persoonlijk ervaren worden, hetgeen maakt dat zij deze liever niet invullen. Daarbij is de vragenlijst ingevuld in de klas, hetgeen ertoe geleid kan hebben dat leerlingen te weinig privacy ervoeren om deze vraag in te vullen.

Omdat er vanuit kan worden gegaan, dat vooral meisjes die een ongeplande zwangerschap hebben ervaren deze vraag overgeslagen zullen hebben, is een aanvullende analyse uitgevoerd waarin alle missende waarden zijn omgezet in het hebben ervaren van een ongeplande zwangerschap. De relatie tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschap is wederom getoetst met behulp van een logistische regressieanalyse. Uit deze logistische regressieanalyse kwam naar voren, dat na imputatie van missende waarden, er wel een significant negatief verband bestaat tussen ouder-kind communicatie en ongeplande zwangerschap. Hoe meer meisjes met hun ouder(s) praten

over seksuele gedragingen en risico's, hoe minder kans ze hebben op een ongeplande zwangerschap. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 5 (Model 2).

Het verband tussen ouder-kind communicatie en kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes

De resultaten van de lineaire regressieanalyse laten zien, dat er een positief significant verband is tussen ouder-kind communicatie en kennis van meisjes over seksuele gedragingen en risico's ($\beta=.266$, $p= <.001$). Hoe meer ouder-kind communicatie des te meer kennis meisjes hebben over seksuele gedragingen en risico's. De resultaten worden weergegeven in Tabel 6.

Het verband tussen de kennis van meisjes over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschap

Uit de logistische regressieanalyse komt naar voren dat er geen significant verband is tussen de kennis van meisjes over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschap. Kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes is dus geen voorspeller van een ongeplande zwangerschap. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 7 (Model 1). Bij deze hypothese is ook een aanvullende analyse gedaan waarin alle missende waarden op de variabele ongeplande zwangerschap zijn omgezet in het hebben ervaren van een ongeplande zwangerschap. De relatie tussen kennis over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschap is daarna eveneens getoetst met behulp van een logistische regressieanalyse. Uit deze analyse kwam naar voren, dat ook na imputatie van missende waarden er geen significant verband bestaat tussen kennis van seksuele gedragingen en risico's en een ongeplande zwangerschap. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 7 (Model 2).

Tabel 5

Het verband tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschap

	OR	95% CI	B(SE)
Model 1			
Ouder- kind communicatie	0.916	0.813-1.033	-.087(0.061)
Nagelkerke R ²	0.132		
Model 2			
Ouder- kind communicatie	0.896*	0.807-0.994	-.110(0.053)
Nagelkerke R ²	0.141		

Note. OR = odds ratios. 95% CI = 95% confidence interval.

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

Tabel 6

Het verband tussen ouder-kind communicatie en kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes

	B	SE	β
Ouder-kind communicatie	0.087	0.007	0.266***
ΔR^2	0.071***		

Note. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

Tabel 7

Het verband tussen kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes en ongeplande zwangerschap

	OR	95% CI	B(SE)
Model 1			
Kennis over seksuele gedragingen en risico's	0.908	0.535-1.539	-.097(0.269)
Nagelkerke R ²	0.008		
Model 2			
Kennis over seksuele gedragingen en risico's	0.862	0.533-1.339	-.149(0.245)
Nagelkerke R ²	0.011		

Note. OR = odds ratios. 95% CI = 95% confidence interval.

* $p < .05$.   ** $p < .01$.   *** $p < .001$.

Omdat er niet voldaan is aan stap 1,2 en 3 van Baron en Kenny, is de analyse uit stap 4 niet uitgevoerd. De variabele kennis over seksuele gedragingen en risico's bij meisjes is dus geen mediator voor het verband tussen ouder-kind communicatie en ongeplande zwangerschap. Dit geldt ook voor Model 2 waarin de missende waarden op het item ongewenste zwangerschap zijn omgezet in het hebben ervaren van een ongeplande zwangerschap.

Discussie

Eerder onderzoek heeft laten zien, dat er een relatie bestaat tussen ouder-kind communicatie en ongeplande zwangerschap. Hieruit kwam naar voren, dat ouder-kind communicatie een beschermend effect heeft op een ongeplande zwangerschap bij meisjes. Met dit onderzoek is geprobeerd meer inzicht te krijgen in deze relatie en is gekeken of die relatie gemedieerd wordt door andere variabelen. Er is onderzocht of de kennis van meisjes over seksuele gedragingen en risico's een mediërende rol speelt in de relatie tussen ouder-kind communicatie en een ongeplande zwangerschap. De resultaten laten zien dat er een positief verband bestaat tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en kennis die meisjes hebben over seksuele gedragingen en risico's. Hoe meer meisjes met hun ouders praten over seksuele gedragingen en risico's, hoe meer kennis over seksuele gedragingen en risico's zij hebben. Er wordt geen bevestiging gevonden voor de hypothese dat er een relatie is tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschappen bij meisjes. Wanneer de missende waarden worden omgezet in het hebben ervaren van een ongeplande zwangerschap, wordt dit verband wel gevonden en in dat geval wordt hypothese 1 wel bevestigd. Er wordt daarnaast geen bevestiging gevonden voor de hypothese, dat er een relatie bestaat tussen de kennis over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschappen bij meisjes. Ook niet wanneer de missende waarden op het item ongeplande zwangerschap worden omgezet in het hebben ervaren van een ongeplande zwangerschap.

Deze studie heeft geen eenduidige resultaten opgeleverd. Het is daarom binnen het veld van eerder onderzoek op twee manieren te plaatsen. De relatie tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschappen is meerdere keren onderzocht. Er is gesuggereerd dat ouder-kind communicatie een beschermend effect heeft op ongeplande zwangerschappen. Resultaten van dit onderzoek laten zien dat er geen verband is tussen ouder-kind communicatie en ongeplande zwangerschap, wat tegenstrijdig is met eerder onderzoek. Echter bij het coderen van de missende waarden als het ervaren van een ongeplande zwangerschap het laatste jaar, wordt er wel een verband gevonden tussen ouder-kind communicatie en ongeplande zwangerschap. Dit resultaat is wel in lijn met de bestaande literatuur.

In lijn met de literatuur laat dit onderzoek zien dat ouder-kind communicatie en kennis over seksuele gedragingen en risico's met elkaar samenhangen. Er is een significant verband gevonden tussen ouder-kind communicatie en kennis van meisjes over seksuele gedragingen

en risico's. Dit onderzoek heeft een cross-sectioneel design waardoor er geen uitspraken gedaan kunnen worden over de richting van dit verband.

Uit de literatuur komt een verwarrend beeld naar voren wat betreft de relatie tussen ouder-kind communicatie en kennis van seksuele gedragingen en risico's. Aan de ene kant is er bewijs voor een negatief verband tussen kennis van seksuele gedragingen en risico's en seksueel risicogedrag. Aan de andere kant is er geen bewijs gevonden voor deze relatie en als laatste is er ook in een studie een positief verband gevonden tussen kennis van seksuele gedragingen en risico's en seksueel risicogedrag. De resultaten van het huidig onderzoek sluiten aan bij de literatuur, waar er wordt gesuggereerd dat er geen verband is tussen kennis van seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschappen. Bij de aanvullende analyse waarin alle missende waarden zijn omgezet in een ongeplande zwangerschap, bleef dit verband niet significant.

Omdat er geen relatie is gevonden tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschappen, en tussen kennis over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschappen, kon de laatste hypothese niet getoetst en dus niet bevestigd dan wel weerlegd worden.

Er zijn veel missende waarden (n=146) op de variabele ongeplande zwangerschap. Dit kan een reden zijn waarom er in Model 1 geen significante relatie is gevonden met ongeplande zwangerschap. Deze vraag kan als persoonlijk beschouwd worden. Dit in combinatie met een gebrek aan privacy, omdat de vragenlijst in de volle klas ingevuld moest worden, kan ertoe geleid hebben, dat veel meisjes de vraag niet hebben willen én of durven invullen.

De grootte van de steekproef en de samenstelling van de groep zijn sterke punten van dit onderzoek, maar er zijn ook enkele limitaties te noemen. Ten eerste zijn de uitkomsten van dit onderzoek gebaseerd op zelfrapportages van de meisjes. Omdat de ervaringen van meisjes bij zelfrapportages centraal staan, wordt er een subjectief beeld verkregen van variabelen zoals ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's. In toekomstig onderzoek zou deze vraag ook aan de ouders gesteld kunnen worden. Er kan daarnaast op een sociaal wenselijke manier geantwoord zijn op de vragen van zwangerschap.

Ten tweede zou de variabele 'kwaliteit van ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's' beter geweest zijn om te gebruiken bij dit onderzoek dan 'ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's'. Kwaliteit van ouder-kind communicatie is hoe positief of negatief de meisjes gesprekken over seks ervaren. De gemeten variabele van ouder-kind communicatie meet uitsluitend of de meisjes over het onderwerp van seksuele

gedragingen en risico's met hun ouders heeft gesproken. Hoe positief of negatief de meisjes deze gesprekken ervaren, is niet gemeten en daarom ook niet meegenomen in dit onderzoek. Toekomstig onderzoek zou dit mee kunnen nemen in hun onderzoek.

Tenslotte is de vragenlijst op middelbare scholen afgenomen bij de groep van 12 tot 16 jarige meisjes waardoor de respondenten niet van hun privacy verzekerd waren. In de toekomst zou de vragenlijst beter online en in privacy ingevuld kunnen worden door de respondenten. Op deze manier zullen de respondenten zich meer op hun gemak voelen en is de kans groter dat ze de vragenlijst naar waarheid invullen.

In het huidig onderzoek is geen relatie aangetoond tussen ouder-kind communicatie over seksuele gedragingen en risico's en ongeplande zwangerschap. Er waren echter veel missende waarden voor ongeplande zwangerschap en wanneer daarvoor imputeerd wordt, wordt er wel een relatie gevonden. Om deze relatie nader te onderzoeken, zal vervolgonderzoek zich moeten richten op de privacy van de deelnemers. Ze moeten zich op hun gemak voelen om de gevoelige vragen te beantwoorden. Het is ook belangrijk dat toekomstig onderzoek zich richt op andere factoren die ongeplande zwangerschappen kunnen voorkomen, zoals bijvoorbeeld de kwaliteit van ouder-kind communicatie.

Literatuurlijst

- Beckett, M. K., Elliott, M. N., Martino, S., Kanouse, D. E., Corona, R., Klein, D. J., & Schuster, M. A. (2010). Timing of parent and child communication about sexuality relative to children's sexual behaviors. *Pediatrics*, *125*(1), 34-42.
- Coley, R. L., Votruba-Drzal, E., & Schindler, H. S. (2009). Fathers' and mothers' parenting predicting and responding to adolescent sexual risk behaviors. *Child development*, *80*(3), 808-827.
- Eisenberg, M. E., Sieving, R. E., Bearinger, L. H., Swain, C., & Resnick, M. D. (2006). Parents' communication with adolescents about sexual behavior: A missed opportunity for prevention? *Journal of Youth and Adolescence*, *35*(6), 893-902.
- Graaf, H. de, Neeleman, A., & Haas, S. (2009). De seksuele levensloop. *Seksuologie*, 157-179.
- Graaf, H. de, Vanwesenbeeck, I., Woertman, L., & Meeus, W. (2009). Opvoeding en seksuele ontwikkeling van adolescenten: Een literatuurstudie. *Pedagogiek*, *29*(1), 10-31.
- Hacker, K. A., Amare, Y., Strunk, N., & Horst, L. (2000). Listening to youth: teen perspectives on pregnancy prevention. *Journal of adolescent health*, *26*(4), 279-288.
- Hyde, A., Carney, M., Drennan, J., Butler, M., Lohan, M., & Howlett, E. (2010). The silent treatment: parents' narratives of sexuality education with young people. *Culture, health & sexuality*, *12*(4), 359-371.
- Kotchick, B. A., Shaffer, A., Miller, K. S., & Forehand, R. (2001). Adolescent sexual risk behavior: A multi-system perspective. *Clinical psychology review*, *21*(4), 493-519.
- Neef, M., de & Dijk, L. van. (2010). Achtergronden van inadequaate anticonceptiegebruik bij jongeren. Retrieved from: www.rutgerswfp.nl
- Oettinger, G. S. (1999). The effects of sex education on teen sexual activity and teen pregnancy. *Journal of Political Economy*, *107*(3), 606-644.
- Ogle, S., Glasier, A., & Riley, S. C. (2008). Communication between parents and their children about sexual health. *Contraception*, *77*(4), 283-288.
- Parkes, A., Henderson, M., Wight, D., & Nixon, C. (2011). Is Parenting Associated with Teenagers' Early Sexual Risk-Taking, Autonomy And Relationship with Sexual Partners? *Perspectives on sexual and reproductive health*, *43*(1), 30-40.

- Rutgers WPF (2012). Belangrijkste conclusies Seks onder je 25ste 2012. Retrieved from: www.rutgerswfp.nl
- Schiere, R. (2011). *Werktevredenheid. De mediërende rol van bevlogenheid en verveling tussen energiebronnen en taakeisen enerzijds en werktevredenheid anderzijds*. Afstudeerthesis: Universiteit Utrecht.
- Sneed, C. D. (2008). Parent-adolescent communication about sex: The impact of content and comfort on adolescent sexual behavior. *Journal of HIV/AIDS Prevention in Children & Youth*, 9(1), 70-83.